

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 164 / APRILIE 2025

164

Competențele verzi – ce sunt și cum le implementăm în activitatea didactică

| **ISABELA GIORGI**

Creativitatea – o reală provocare la lecțiile de limba și literatura română (Studiu de specialitate în domeniul învățământului preuniversitar)

| **ANCA MARIA BOULEANU**

Biologia în sistemul Școlilor Europene

| **BOGDAN ROBERT CARAGEA**

Matematica rimează cu poezia

| **AGENNA NICOLETA IONESCU-MAZILU**

Art terapia – punte de legătură între copilul cu CES și lumea în care trăiește

| **ANA-MIHAELA RADEF**

Ce este învățarea socială și emoțională?

| **ANA-MARIA MIHAELA SIBIU**

Program pentru dezvoltarea socio-emoțională și formarea imaginii de sine la preșcolari

| **DELIA IOANA BELEAN**

Editor: Institutul pentru Educație

Online: www.iteach.ro/experiencedidactice

Partener: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista “iTeach: Experiențe didactice” aduce în prim plan experiența și expertiza cadrelor didactice.

Apare lunar, din septembrie 2011.

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **Institutul pentru Educație**

www.iEdu.ro | 0722.458.000 | office@iEdu.ro | echipa@iTeach.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54
București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

conf.univ.dr. Olimpius ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru
Formarea Profesorilor)
Doru ȘTEFĂNESCU (fundația
Institutul pentru Educație)
lect.univ.dr. Oana GHEORGHE (Universitatea Națională de Arte București, Departamentul
pentru Pregătirea Personalului Didactic)
conf.univ.dr. Simona VELEA (Școala Națională de Studii Politice și Administrative,
Departamentul pentru Pregătirea Personalului Didactic)
conf.univ.dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru
Pregătirea Personalului Didactic)
drd. Alexandra ARAMĂ (Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație)

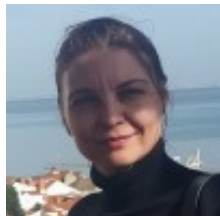
PAGINA REVISTEI:

iTeach.ro/ExperienteDidactice

Competențele verzi – ce sunt și cum le implementăm în activitatea didactică

De **Isabela Giorgi**

Colegiul Economic Virgil Madgearu, Târgu Jiu (Gorj)

Odată cu includerea programului *Săptămâna verde* în structura anului școlar, program național dedicat protejării mediului și prevenirii schimbărilor climatice, am căutat să identificăm o serie de activități care să contribuie la atingerea acelor competențe elevilor noștri, potrivit scopului propus prin acest program, competențe denumite sugestiv competențe verzi.

Dar ce sunt competențele verzi? – a fost, probabil, întrebarea firească în mintea oricărui profesor dedicat și implicat care dorește să desfășoare activități cu impact asupra dezvoltării elevilor săi și comunității din care face parte.

De-a lungul carierei, fiecare dintre noi am desfășurat activități diverse prin care urmăream conștientizarea elevilor cu privire la importanța protejării și conservării mediului natural, având drept țintă atingerea și dezvoltarea competențelor ecologice, aceste competențe reprezentând doar o parte din sfera largă de cuprindere a competențelor verzi.

Né-am familiarizat deja cu conceptele de dezvoltare durabilă, sustenabilitate, la nivel mondial fiind luate măsuri pentru a combate problemele majore ale lumii de astăzi – problemele de mediu și de criză a resurselor. Conceptul durabilitate pornește tocmai de la ideea că activitățile umane și viața însăși sunt dependente de mediul înconjurător și de resurse. În plus, sănătatea, siguranța socială și stabilitatea economică a societății sunt esențiale în definirea calității vieții. Multe sectoare ale economiei, datorită reglementărilor în vigoare și directivelor Uniunii Europene, deja au făcut pași înspre schimbare astfel încât să asigure protejarea, conservarea și ameliorarea capitalului natural al UE, trecerea la o economie verde și competitivă cu emisii reduse de dioxid de carbon și eficiență din punctul de vedere al utilizării resurselor, protejarea cetățenilor UE împotriva presiunilor legate de mediu și împotriva riscurilor la adresa sănătății și a bunăstării.

Cele mai multe dintre aceste schimbări se resimt în sectorul energetic și nu numai, schimbări care determină reorientarea politicilor companiilor, politici care reverberează și asupra personalului angajat. Apare necesitatea formării sau specializării în noi meserii, vorbindu-se chiar de locuri de muncă verzi, ocupații verzi. De exemplu – instalatorul de panouri fotovoltaice este la mare căutare. Și cum meseriile verzi necesită competențe verzi, educația și formarea profesională nu poate rămâne indiferentă și probabil, în viitorul nu foarte îndepărtat, programele școlare vor fi regândite astfel încât, fiecare disciplină predată, să aibă și

componenta verde. Mai mult, indiferent de domeniul de formare, competențele pentru formarea și însușirea unei culturi a sustenabilității se dezvoltă prin educație. Indiferent că ne adresăm copiilor, adolescenților sau adulților, la școală sau acasă, prin cursuri, programe de formare sau activități extracurriculare, abilitățile și atitudinile de protejare a mediului și gândire sustenabilă se formează constant, constructiv, prin evidențierea permanentă a problemelor și a soluțiilor de rezolvare ce depind de fiecare dintre noi.

Competențelor verzi le-au fost atribuite diferite accepțiuni, cea mai cuprinzătoare fiind cea care consideră că sunt acele abilități necesare pentru a adapta produsele, serviciile și procesele la schimbările climatice și la cerințele și reglementările de mediu aferente.

CEDEFOP (Centrul European pentru Dezvoltarea Formării Profesionale) definește competențele verzi ca fiind „cunoștințele, abilitățile, valorile și atitudinile necesare pentru a trăi, a dezvolta și a susține o societate durabilă și eficientă din punct de vedere al resurselor”. Încă din anul 2020, Agenda pentru Europa menționa drept țintă principală obținerea unei competitivități durabile, a echității sociale și a rezilienței prin asigurarea de competențe care să permită oamenilor să prospere în tranziția verde și digitală.

Ce putem face noi pentru atingerea acestor competențe verzi? Ca părinți întâi de toate și cu atât mai mult ca profesori, avem datoria morală... și profesională, să transmitem copiilor noștri grija și respectul față de tot ceea ce ne înconjoară.

În cele ce urmează sunt menționate câteva exemple de competențe verzi și activități ce pot contribui la atingerea acestora.

- înțelegerea ciclului de viață al produselor și serviciilor – însușirea și deprinderea unui comportament de consum responsabil;
- utilizarea energiei regenerabile și promovarea acesteia;
- gestionarea deșeurilor și conștientizarea impactului acestora asupra mediului; identificarea de soluții pentru reciclarea articolelor care nu aparțin gunoiului – economia circulară;
- consumuri raționale – evitarea risipei de apă, energie, combustibil și alte resurse;
- cetățenie responsabilă, solidaritate și cooperare pentru dezvoltare durabilă;
- gândire critică și luare de decizii în contextul sustenabilității.

Sugestii de implementare a competențelor verzi în activitatea didactică:

- integrarea a diverse teme sau noțiuni legate de mediu/durabilitate/sustenabilitate în cadrul conținuturilor de lecții predate;
- includerea unor discipline opționale cu tematică relevantă în acest sens (CDL-uri, CDS-uri);
- folosirea unor exemple concrete și studii de caz pentru a ilustra conceptele de sustenabilitate și economie verde;
- promovarea unor practici ecologice în școală, cum ar fi reciclarea, economisirea energiei și reducerea deșeurilor și organizarea de campanii de conștientizare a elevilor și familiilor acestora;
- implicarea elevilor în proiecte și activități practice, școlare și

extrașcolare legate de mediu, economie circulară, economie verde etc.

Exemple, mai concrete, de activități extracurriculare ce urmăresc atingerea competențelor verzi:

- activități desfășurate în cadrul unor cluburi (de ecologie sau pe diferite alte teme care să susțină și să promoveze dezvoltarea durabilă ș.a.)
- organizarea de competiții școlare, concursuri pe teme variate precum schimbările climatice, protecția mediului, economie circulară etc.
- realizarea de proiecte cu tematica respectivă;
- parteneriate educaționale cu instituții și organisme de profil, ONG-uri (centre de reciclare, stații de epurare și tratare a apei, agenții pentru protecția mediului, stații meteo etc.) pentru organizarea unor vizite, întâlniri cu specialiști sau cercetători în domeniu, pentru dezbateri sau organizări de evenimente în acest scop;
- diferite acțiuni de voluntariat (reciclare, ecologizare, conștientizare și mediatizare a unui comportament responsabil față de mediu etc.)
- excursii, tabere școlare și alte activități tematice care să faciliteze înțelegerea conceptelor de sustenabilitate, durabilitate etc.

Nu ne rămâne decât să fim creativi și să realizăm activități didactice captivante care să conștientizeze și să valorizeze potențialul natural și influența sa asupra calității vieții noastre. Suntem DEPENDENȚI de mediu, iar schimbările climatice și efectele acestora sunt deja o problemă acum și aici, și cu cât acționăm mai devreme și luăm deciziile și atitudinile corespunzătoare, cu atât mai bine va fi pentru frumoasa noastră planetă și viitorul acesteia.

Bibliografie

1. Cedefop (2024). Skills for people, competitiveness, sustainability. Publicații - www.cedefop.europa.eu/files/9195_en.pdf; [accesat 05.06.2024];
2. Cedefop (2023). Anticipating skills for a greener future. Publicații - www.cedefop.europa.eu/files/cedefop-skills-anticipation-chatzichristou.pdf; [accesat 06.06.2024];
3. Metodologia de organizare a Programului „Săptămâna verde” - https://www.edu.ro/metodologie_Saptamana_Verde ; [accesat 22.04.2024];
4. ORDIN pentru aprobarea Metodologiei-cadru privind organizarea și funcționarea „școlilor verzi” - cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2022/07/ordin_metodologie_scoli-verzi.pdf [accesat 26.04.2024].

Creativitatea – o reală provocare la lecțiile de limba și literatura română (Studiu de specialitate în domeniul învățământului preuniversitar)

De **Anca Maria Bouleanu**

Școala Gimnazială Alexandru Ștefulescu, Târgu-Jiu (Gorj)

Termenul creativitate provine de la latinescul „creare”, ceea ce înseamnă a „zămisli”, „a făuri”, „a naște”. În limbajul psihologic, termenul a fost adaptat inițial pentru a defini capacitatea de creație artistică. Epoca în care trăim cere fiecărui individ să se adapteze la situații mereu noi, să rezolve numeroase probleme sociale și profesionale, să găsească soluții variate, ingenioase, originale.

Termenul de „creativitate” este foarte general. A crea înseamnă a produce ceva nou în raport cu ceea ce este vechi, cunoscut, uzual. Între conceptul de creativitate și talent nota comună o constituie originalitatea. Dovedește talent cel ce demonstrează o originalitate crescută. Deci, talentul corespunde creativității de nivel superior. Toți oamenii sunt în diverse grade creativi și numai unii dintre ei sunt talentați. Conceptul nou de creativitate admite o mare contribuție a influențelor de mediu și ale educației în formarea creativă a fiecăruia.

Școala contemporană, centrată pe elev, are un rol bine precizat în dezvoltarea uriașului potențial intelectual, reprezentat de inteligență și creativitate care, pus în valoare, va asigura neîntrerupt progresul socio-uman. În educație, s-a crezut mult timp că activitatea creatoare este apanajul exclusiv al unor oameni excepționali, special înzestrați, dar, de fapt, nu trebuie decât să observăm multitudinea de idei dezvoltate la copii, fantezia lor fiind o garanție perfectă că posedăm cu toții creativitate încă din cea mai fragedă copilărie.

Învățarea creativă se bazează pe capacitatea elevului de a elabora ceva nou, original, valoros, important și util pentru sine și pentru mediul în care activează. Procesul dat stimulează imaginația și curiozitatea, inițiativa și încrederea în forțele proprii, independența în găsirea variatelor soluții-atitudini atât de solicitate în societatea contemporană. Produsele create de elevi la lecțiile de limba și literatura română sunt foarte diverse: idei, probleme, teste, proiecte, utilizarea computerului, lucrări literare (poezii, proză, jocuri didactice, șarade, triade), lucrări grafice (desene, scheme de reper) etc.

Educarea creativității elevilor reprezintă obiectivul prioritar în întreg ansamblul procesului de învățământ, deoarece procesul de

modernizare a învățămîntului urmărește dezvoltarea gândirii creatoare a elevilor. Kant susținea că „...*gîndirea umană există numai prin creativitate*”.

Eficiența educării creativității la elevi este dependentă de pregătirea profesorului, de perceperea lui de a dirija în mod judicios activitatea elevilor, de a subordona totalitatea mijloacelor sale didactice obiectivelor propuse. Actul creației constituie un component al gândirii și se realizează mai întîi de toate în momentul pregătirii profesorului de lecție.

Elementele principale ale creativității sunt: ingeniozitatea, originalitatea, flexibilitatea, senzitivitatea, fluenta.

- Ingeniozitatea este un semn al unei minți agere capabile să găsească soluții ne-ordinare în orice împrejurări. Ingeniozitatea evită gîndirea stereotipă.
- Originalitatea presupune însușirea de a adopta operații personale. Individul nu va reproduce și nu va copia modul de gîndire al altora.
- Flexibilitatea este posibilitatea individului de a adapta gîndirea la situații noi în găsirea soluțiilor optime ale problemelor ce apar în diferite etape ale cunoașterii.
- Senzitivitatea înseamnă însușirea de a simți, care depinde de spiritul de observație a elevului, care se educă prin participarea lui la realizarea diferitor procedee proiectate și dirijate de profesor în diferite etape ale lecției. Elevul antrenează senzitivitatea prin urmărirea nemijlocită, atentă și sistematică a realității înconjurătoare, dar și pe parcursul orelor, ca rezultat al diferitor exerciții.
- Fluentă este proprietatea de exprimare cursivă și fluentă, posibilitatea de a exprima ceea ce dorești să spui.

O activitate instructivă va contribui la dezvoltarea creativității dacă profesorul va orienta gîndirea elevului spre rezolvarea sarcinii puse în fața lui de sinestătător, original, descoperind ingeniozitatea copilului, dorința și posibilitatea de a crea. Dacă elevul este constrâns să răspundă doar la întrebările profesorului, gîndirea lui va rămâne la gradul reproductiv. Misiunea profesorului este de a utiliza diferite metode și procedee menite să dezvolte creativitatea copiilor, să-i facă dornici de a-și exprima părerea proprie, de a face deducții, de a-și confirma poziția și opinia personală.

E important ca metodele și procedeele folosite la lecții să nu fie selectate la întîmplare, ci în concordanță cu obiectivele puse, etapele lecției, vîrsta elevilor, contingentul clasei. Toate acestea vor realiza eficiența metodelor și procedeele alese spre utilizare. Îmbinarea a mai multor categorii de metode oferă cât mai multe șanse de stimulare a activității creative.

Învățarea creativă, în cadrul lecției de limba și literatura română, reprezintă acea formă a învățării care are ca scop final realizarea unor componente individuale și colective orientate spre căutarea, aflarea și aplicarea noului.

Activitățile școlare și extrașcolare pot constitui un cadru favorabil dinamizării creativității prin: munca independentă și în grup, rezolvarea temelor pentru acasă, expoziții ale elevilor, concursuri, olimpiade, etc.

Dintre metodele de învățămînt care dezvoltă creativitatea, importante sunt cele active-participative, printre care cităm:

învățarea prin problematizare și descoperire semidirijată, metoda modelării și exercițiile creative din manualele școlare la sfîrșit de capitol sau după un grup de capitole. Învățarea creativă are loc atunci cînd elevii participă activ la lecție, cooperează în perechi și grupuri, căutând, aflând și aplicând elemente noi de cunoștințe, capacități și aptitudini, prin intermediul metodelor active, cum sunt descoperirea, problematizarea, modelarea, exercițiile creative, jocul de rol etc.

Exercițiile creatoare sunt activități educaționale care solicită o acțiune cu intervenții substanțiale în dezvoltarea unui conținut instructiv. O selecție riguroasă a conținutului inclus în realizarea acestora oferă un strat formativ cu variate consistențe educaționale. Aceste exerciții pun la contribuție gîndirea fundamentală, inventivă, ingenioasă.

Exerciții creative în baza conținutului textului: continuarea textului; modificarea subiectului; dialogul; interviul cu personajele textului; redactarea unor eseuri prin analogie cu cele citite; redactarea unor eseuri pe baza unor întîmplări văzute sau auzite; exprimarea opiniilor personale cu privire la personaje, evenimente, fapte; redactarea unor alte versiuni cu privire la finalul textului; răspunsul la întrebările de tipul Ce s-ar întîmpla dacă...? Cum ai fi procedat tu?

Astfel de exerciții stimulează creativitatea elevilor, le dezvoltă abilitățile de gîndire (vorbire), contribuie la transferul de cunoștințe acumulate în timpul lecturii. Sunt binevenite exercițiile care îl pun pe elev în situația de a povesti despre întîmplări imaginare, în care ei își atribuie un rol (personaj activ sau spectator).

Dacă profesorul utilizează un exercițiu de modificare a subiectului le va cere elevilor să construiască un text sau o relatare în care să apară un personaj cu însușiri morale și fizice contradictorii personajului din textul propus.

Creativitatea, ca structură definitorie de personalitate, îmbracă, din punct de vedere evolutiv, un caracter procesual supus influențelor de mediu. Formele organizate de instruire își aduc în mod diferențiat aportul în dezvoltarea potențialului creator al individului, în funcție de conținutul activității, de tipurile de metode utilizate, de pregătirea și gradul de angajare al cadrelor didactice participante la acțiunile educative.

În predarea limbii române, în structura metodelor activ-participative (brainstorming-ul, cubul, metoda celor șase pălării, etc), își găsesc cu maximă eficiență locul, jocurile didactice, care constituie o punte de legătură între joc ca tip de activitate dominantă în care este integrat copilul și activitatea specifică școlii - învățarea. Jocurile didactice sunt metode active care solicită integral personalitatea copilului.

Jocurile didactice au ca punct de plecare noțiunile obținute de elevi la momentul respectiv, iar prin sarcina dată, aceștia sunt puși în situația să elaboreze diverse soluții de rezolvare, diferite de cele cunoscute, potrivit capacităților lor individuale, accentul căzînd astfel nu pe rezultatul final cît pe modul de obținere al lui, pe posibilitățile de stimulare a capacităților intelectuale și afectiv motivaționale implicate în desfășurarea acestora.

Considerarea jocului didactic ca metodă de stimulare și dezvoltare a creativității se argumentează prin capacitățile de antrenare în joc a factorilor intelectuali și nonintelectuali. Jocurile didactice cuprind sarcini didactice care contribuie la modificarea creatoare

a deprinderilor și cunoștințelor achiziționate la realizarea transferurilor între acestea, la obținerea prin mijloace proprii de noi cunoștințe. Prin intermediul jocului didactic se pot asimila noi informații, se pot verifica și consolida anumite cunoștințe, priceperi și deprinderi, se pot dezvolta capacități cognitive, afective și volitive ale copiilor, se pot educa trăsături ale personalității creatoare, se pot asimila modele de relații interpersonale, se pot forma atitudini și convingeri.

Copiii pot învăța să utilizeze bine informațiile, timpul spațiul și materialele puse la dispoziție, li se poate dezvolta spiritul de observație, spiritul critic și autocritic, divergența și convergența gândirii, flexibilitatea și fluența. Poate fi solicitată capacitatea elevilor de a se orienta într-o anumită situație, de a propune soluții, de a le analiza și opta pentru cea optimă, de a interpreta și evalua anumite experiențe, fenomene, situații.

Jocurile didactice, în majoritatea lor, au ca element dinamic întrecerea între grupe de elevi sau chiar între elevii întregului colectiv, făcându-se apel nu numai la cunoștințele lor, dar și la spiritul de disciplină, ordine, coeziune, în vederea obținerii rezultatelor dorite. Întrecerea prilejuiește copiilor emoții, bucurii, satisfacții.

Bibliografie

1. Cucuș Constantin, Introducere (Ghid de utilizare) în Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice, Editura Polirom, Iași, 1998;
2. Oprea Crenguța Lăcrămioara, Pedagogie, Alternative metodologice interactive, Editura Universității din București, 2003;
3. Pintilie Mariana, Metode moderne de învățare, Editura Didactică, Cluj- Napoca, 2003.

Biologia în sistemul Școlilor Europene

De **Bogdan Robert Caragea**

Școala Gimnazială Nr. 7 (București)

Am avut șansa să ajung să predau la una dintre Școlile Europene din Bruxelles, ca detașat de către Ministerul Educației din România. Școlile Europene au fost înființate în 1953, cu scopul asigurării educației în limba maternă a copiilor personalului angajat în instituțiile comunitare. Cadrul normativ al funcționării acestor instituții de învățământ public, constituite ca sistem educațional, este asigurat de o legislație internațională, asumată de statele comunitare, fundamentată pe Convenția privind definirea Statutului Școlii Europene, semnată la Luxemburg la 17 august 1994, și pe Regulamentul Școlilor Europene. În prezent, sunt 14 școli europene de tip I, situate în șapte state membre, dintre care 4 în Bruxelles și alte 12 școli europene de tip II (școli de tip internațional care respectă principiile de

funcționare ale Școlilor Europene), situate în alte cinci state membre.

Sistemul Școlilor Europene este caracterizat de multiculturalitate și plurilingvism, are un curriculum propriu și o formă de evaluare sumativă la finalul școlarității – Bacalaureatul European.

Secția română a fost înființată în anul 2013 doar la Școala Europeană din Bruxelles IV, unde predau și eu, datorită numărului mare de elevi români și la inițiativa părinților. În celelalte școli europene, din cauza numărului mic de elevi, copiii români au statut de SWALS – elevi fără secție lingvistică, înscriși la una dintre secțiile de bază: engleză, franceză sau germană, dar care studiază limba și literatura română ca limbă principală (L1).

Școlile Europene sunt împărțite în trei cicluri: grădinița care durează 2 ani (M1 și M2), învățământul primar care durează 5 ani (P1-P5) și învățământul secundar care durează 7 ani (S1-S7).

În ciclul inferior al învățământului secundar S1-S3 (corespunzătoare claselor a VI-a, a VII-a și a VIII-a în România), nu se studiază biologia ca disciplină de sine stătătoare, ci se studiază o disciplină numită Științe Integrate care reunește biologia, chimia și fizica și are în planul cadru 4 ore pe săptămână pentru toate nivelurile. Programul școlar este realizat în așa fel încât, cele trei discipline să fie studiate integrat în toți cei trei ani, fără a intra în prea multe detalii științifice, fără a aprofunda, creând astfel elevilor o cultură generală utilă apoi în ciclul superior al învățământului secundar S4-S7 (corespunzătoare claselor a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a din România).

În ciclul superior al învățământului secundar, științele nu se mai predau integrat, ci sunt discipline de sine stătătoare, fiind obligatorii doar în primii doi ani, clasele S4 și S5, unde, în planul cadru, sunt încadrate cu 2 ore pe săptămână. Din S6, elevii își pot alege disciplinele pe care le studiază, cu condiția să aibă minimul 31 de ore pe săptămână și maximul de 35 de ore pe săptămână. Din punctul de vedere al biologiei, elevii pot alege să aprofundeze biologia cu 4 ore pe săptămână sau pot alege să nu o mai studieze deloc. În cazul elevilor care nu aleg din S6 niciuna dintre cele trei științe, ei sunt obligați să studieze disciplina *Science, Technology and Society (STS)*, disciplină cu 2 ore pe săptămână care are scopul să formeze cele 8 competențe cheie la elevi cu ajutorul temelor de știință, tehnologie și integrarea acestora în diferite contexte din viața de zi cu zi.

În cadrul Școlilor Europene, evaluarea este diferită față de cea din România. În ciclul inferior al învățământului secundar se acordă note în litere (ca și în sistemul american) de la A care reprezintă nota cea mai mare (între 9 și 10) până la Fx care este cea mai mică notă (între 0 și 3). Însă, în ciclul superior, notele sunt exact ca în sistemul educațional românesc, de la 0 la 10.

La finalul fiecărui semestru, toți elevii din învățământul secundar inferior vor avea în raportul școlar nota în litere care reprezintă o însumare a activității elevului la clasă pe parcursul întregului semestru. Elevii din ciclul superior vor avea în raportul școlar două note: nota A care reprezintă media aritmetică a întregii activități la clasă a elevului pe parcursul semestrului (teme, răspunsuri date în clasă, teste, proiecte etc.) și nota B care reprezintă nota la un examen (un fel de teză) pe care elevii îl susțin în decembrie, respectiv iunie ce cuprinde materia din întreg semestrul și se susține la toate materiile pe care elevul le studiază. Pe lângă cele două rapoarte (la finalul primului semestru și la finalul semestrului al doilea), se mai întocmesc și alte două rapoarte la

mijlocul celor două semestre (raportul de toamnă și cel de primăvară) cu scopul de a informa părinții și elevii de progresul acestora și de a-i îndruma spre a avea un rezultat mai bun la finalul semestrului. Aceste două rapoarte conțin doar o notă, respectiv nota A.

Toate aceste note și rapoarte se centralizează într-o aplicație digitală numită *SMS (School Management System)*, neexistând un catalog fizic. În această aplicație, poți găsi toate clasele, listele de elevi, orarul fiecăruia, dar și datele de contact ale părinților. De asemenea, poți trimite mesaje direct părinților, poți adăuga toate temele date elevilor, poți rezerva o anumită sală de clasă în caz de nevoie, poți face prezența și poți adăuga pentru fiecare lecție în parte subiectul acesteia și detalii (ca o condică).

Așa cum am precizat anterior, la finalul ciclurilor de școlarizare ale Școlilor Europene, elevii de S7 susțin un examen de Bacalaureat European, în urma căruia vor obține o diplomă recunoscută la nivel internațional. În cadrul acestui examen, elevii trebuie să susțină 5 probe scrise și 3 probe orale. Dintre probele scrise, limba maternă și matematica sunt obligatorii, iar celelalte 3 sunt opțiunile lor (aleg dintre materiile pe care le-au studiat în ultimii doi ani la nivel intensiv – 4 ore pe săptămână, unde poate să fie inclusă și biologia), iar la probele orale sunt obligați să susțină la limba maternă, iar celelalte 2 sunt materii pe care le pot alege dintre toate cele studiate în ultimii doi ani. Nota de la Bacalaureatul European este o medie între toate notele obținute la examene (atât scris, cât și oral), cele două note A (semestrul I și semestrul al doilea) obținute în ultimul an de studiu (S7) și notele de la pre-bacalaureat, un examen pe care elevii îl susțin în luna ianuarie din S7 la toate materiile pe care le-au studiat intensiv în S6 și S7. Condiția de promovabilitate a examenului de Bacalaureat European este ca media dintre toate notele menționate anterior să fie mai mare sau egală cu 5,00.

Cea mai mare diferență în ce privește predarea în secția română din cadrul Școlilor Europene este lipsa manualelor concepute pe programa școlilor europene. După cum am precizat anterior, programa școlară diferă de cea din România, iar elevii au nevoie de un suport de curs pe care îl concepem consultând manuale în engleză și franceză din alte țări, traducând și adaptând noțiunile din aceste manuale la nivelul elevilor de la clasă.

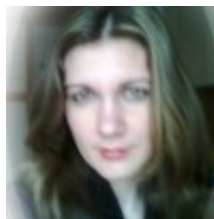
În ceea ce privește predarea științelor, un avantaj enorm ar fi prezența laboratoarelor și a tehnicienilor de laborator care pot pregăti toate materialele necesare cu o comandă prealabilă. Școlile sunt foarte bine dotate în ceea ce privește materialul didactic, astfel învățarea prin metoda experimentului este mult mai ușor de aplicat, facilitând procesul de predare-învățare-evaluare.

În concluzie, sistemul Școlilor Europene este un sistem școlar complet diferit de cel din România, cu avantaje și dezavantaje, bazat pe transdisciplinaritate, pluridisciplinaritate și plurilingvism, deschizând elevilor porți către toate universitățile lumii.

Matematica rimează cu poezia

De **Agenna Nicoleta Ionescu-Mazilu**

Colegiul Național de Arte Dinu Lipatti (București)

Matematica nu este doar „arta de a da aceleași nume unor lucruri diferite” (Poincare) o „regină a științelor” (Gauss) sau „știință a analogiilor” (Banach), ea este o metapoezie, așa după cum Fagus numește poezia o metamatematică.

Modul „colțuros”, rece și arid de reprezentare a matematicii în mințile multor elevi, dificultatea acestora de a se apropia de tainele numerelor, problemele pe care le întâmpină în stabilirea unei prietenii cu matematica sunt probabil un tribut pe care trebuie să-l plătim sistemului actual de învățământ.

„Matematica este o formă de poezie care transcende poezia prin aceea că proclamă adevărul; o formă de raționament prin care transcende raționamentul prin aceea că vrea să înfăptuiască adevărul pe care îl proclama; o forma de acțiune, un comportament ritual, care nu găsește împlinire în fapta, ci trebuie să proclame și să elaboreze o forma poetică a adevărului” spunea matematicianul american Salomon Bochner în articolul „Rolul matematicii în dezvoltarea științei”, situându-se în descendența acelor spirite inițiate că Platon, Descartes, Leibniz, Husserl, care au gândit științele exacte (matematica, în speță) într-o complementaritate cu cele umaniste, convergând spre acea dezirabilă „Mathesis universalis”.

Textul matematic, cu siguranță, nu este o lectură doar pentru inițiați, dar poate deveni inițiativ pentru cel care a învățat limbajul particular, simbolic al acestei discipline.

Matematica vine cu un limbaj al ei, caracteristic, încifrat, propriu, unic și universal. „Limba” matematică uzitează definiții, teoreme, notații, observații, exemplificări, desene, figuri, reprezentări, proiecții, dar, indiferent de abundența de simboluri, ea este structurată pe limba naturală.

Dorința de a decipta un text matematic ar trebui să derive dintr-o pasiune champolliană care poate fi stârnită elevilor prin talentul dascălului de a prezenta această disciplină ca pe o adevărată „regină între științe”.

E poate incorect spus că matematica poate deveni o disciplină fascinantă, ea este deja o disciplină atractivă, atât timp cât profesorul știe să-i dezvăluie adevărată față, umanitatea, convergența ei cu artele în general, cu poezia în particular.

„Oricât ar părea de contradictorii acești termeni la prima vedere, există undeva, în domeniul înalt al geometriei, un loc luminos unde se întâlnește cu poezia” spunea poetul-matematician Dan Barbilian într-un interviu despre „jocul secund” al matematicii. În antichitate, teoria matematică a armoniei făcea parte dintr-o

teorie despre armonia cosmosului, iar poemele anticilor constituiau adevărate „revelații” divine. Elevii ar putea afla din manuale școlare sau în orele de opțional despre legătura stabilită de Pitagora între fracții și gama muzicală, despre rolul geometriei în arhitectură și despre magia numerelor care guvernează ritmurile naturii sau despre pluriperspectivismul în pictura lui Leonardo da Vinci, ajungându-se la o circumscriere a ei în firea lucrurilor și nu într-un spațiu abstract și intangibil.

Né sperie în general ceea ce nu cunoaștem, ceea ce nu înțelegem; așa încât primul prag de trecut este codul simbolic al acestei discipline.

Așa cum înțelegerea și interpretarea unui poem filosofic începe prin decriptarea metaforelor și figurilor de stil, într-un text matematic se presupune că cel care-l lecturează va dezghioca simbolurile și le va traduce în limbajul său natural.

Se pot stabili mai multe puncte de convergență între matematică și poezie, considerându-se chiar că poate fi vorba atât de poezie a matematicii cât și de o matematică a poeziei. Solomon Marcus afirma chiar că „matematica include în sămburele ei o poeticitate esențială”.

Afinitățile, poate nu tocmai sesizabile, între poezie și matematică, derivă în primul rând din libertatea lor de expresie și ideea de ordine fundamentală, armonie. Aș spune chiar că matematica și poezia au ca limita superioară sublimul divin.

Nuanțând câteva valențe comune ale matematicii și poeziei, aș insista pe faptul că ambele sunt un produs al inteligenței creatoare, eliberate de prejudecăți, supuse doar ordinii și armoniei intrinseci.

Atât gândirea matematică / textul matematic cât și poezia presupun existența unui anume stil, un spirit inovator-constructiv, având o formă clasică descriptiv-interpretativă. De remarcă coexistența unor sisteme axiomatice pe care matematica și poezia le integrează, interpretarea „datelor” facându-se nu într-un spațiu limitat la o singură lume, ci în toate stările posibile. Rațiunea și sensibilitatea – domenii privilegiate ale supraomului nu se exclud reciproc ci se potențează, fiecare din cele două ramuri – matematica și poezia – contribuind la reunirea lor într-un singur spirit.

Firește că pentru dezvoltarea unui „pod de flori” între matematică și poezie se presupune existența unui nivel spiritual deosebit de elevat.

Mulți mari matematicieni au atras atenția asupra valentelor artistice ale matematicii, desconsiderând latura „umană” a acesteia: Leonardo da Vinci, Khayyam, Descartes, Pascal, Borel, așa după cum mulți poeți ca Novalis, Leopardi, Eminescu, Valery, Ion Barbu, Nichita Stănescu au manifestat un viu interes și chiar pasiune în studiul matematicii, îmbrățișând haina unor adevărați „Janus Bifrons” și dezvoltându-se ca personalități complexe în care matematica și poezia sunt fețe ale aceleiași monede. Incidentele dintre matematică și artă, poezie în special, pot fi aduse în raza de observare și înțelegere a elevilor printr-o serie de probleme-poem (de exemplu epitaful lui Diofante, poezii de memorare a zecimalelor lui π) ce se pot constitui într-un veritabil auxiliar al educației matematice. Aproximarea de acel loc luminos în care matematica își dă mâna cu poezia se poate face și prin organizarea unor lecții de consiliere și orientare sau ateliere lirico-matematice („Serata Omar Khayyam” sau „Serata Ion

Barbu”) în care elevii să aibă ocazia să-și dezvolte atât cultura generală matematică cât și să pătrundă mai mult în adevărul cunoașterii în care poezia și matematica se afla deja, și să poată ajunge la o înțelegere transfiguratoare, care percepe lumina în ansamblul ei.

Punctele comune, de convergență, ale poeziei și matematicii, se referă și la modul de rafinare a unor concepte abstracte, și la reformularea lor în alți termeni, ca și în mecanismele gândirii analogice. Despre infinit, ca o problemă spinoasă a gândirii umane, Gauss spune aproape poetic: „infinitul este numai un fel de a vorbi”, iar la Galilei găsim că „o mulțime este infinită dacă o parte a ei este egală cu întregul”. Conceptul de timp este, de exemplu, în poezia stănesciană, indisolubil legat de memorie: „Memoria nu se repetă ci adaugă... Memoria poartă și numele de timp”. Iar noțiunea fundamentală de punct geometric, care a generat numeroase controverse încă din antichitate, naște pentru poetul pasionat de matematică o obsesie: „În univers urla un punct / de durerea unui cerc / care-l înconjoară”.

Și pentru că transdisciplinaritatea este unul dintre pilonii educației secolului al XXI-lea, consider că matematica poate fi un bun ghid de traversare a disciplinelor, ba chiar poate contribui prin forța ei poetică la o transgresare a frontierelor lor, ceea ce este mai mult decât binecunoscuta interdisciplinaritate.

„Într-o ploaie continuă de valori și repere

Soluția finală întârzie, totuși mă întreb

Cine va găsi ecuația albastră

Care să arate în spațiu și timp

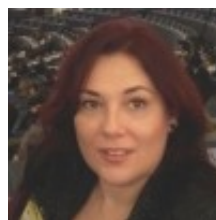
Unde sunt capetele ascunse ale cercului?”

(Ecuația albastră – Viorel Dinescu, poet și matematician din Galați)

Art terapia – punte de legătură între copilul cu CES și lumea în care trăiește

De **Ana-Mihaela Radef**

Liceul Teoretic Mircea Eliade, Galați (Galați)

Art terapia este o formă de terapie creativă care utilizează procesul artistic pentru a ajuta o persoană să își exprime și să își exploreze emoțiile, gândurile și experiențele personale. Această formă de terapie se bazează pe ideea că procesul artistic poate fi folosit ca o modalitate de a ajuta o persoană să-și exploreze și să-și exprime nevoile interioare, într-un mod nonverbal și creativ. Art terapia în școală poate fi o metodă eficientă de a ajuta elevii să-și dezvolte abilități de comunicare și exprimare emoțională prin intermediul artei. Aceasta poate fi folosită ca parte a unui program de consiliere școlară sau poate fi integrată în orele de artă sau în activitățile extracurriculare.

Art terapia implică utilizarea artelor vizuale, muzicii, dansului sau

teatrului pentru a ajuta elevii să exploreze și să-și exprime gândurile și sentimentele, să-și dezvolte abilitățile de comunicare și să-și îmbunătățească stima de sine. Prin art terapie, elevii pot învăța să-și identifice și să-și exprime emoțiile, să-și dezvolte abilitățile sociale și să-și îmbunătățească capacitatea de a face față situațiilor dificile. De asemenea, aceasta poate fi o modalitate eficientă de a reduce stresul și anxietatea la elevi și de a-i ajuta să-și îmbunătățească performanțele academice.

Art terapia poate fi o punte importantă între copilul cu cerințe educaționale speciale (CES) și lumea în care trăiește. În cazul copiilor cu nevoi speciale, art terapia poate fi utilizată pentru a îmbunătăți abilitățile de comunicare, dezvoltarea socială, concentrarea, stima de sine și reglarea emoțională. Prin intermediul artei, copilul poate să își exprime sentimentele, gândurile și emoțiile într-un mod nonverbal și creativ, ceea ce poate fi deosebit de benefic în cazul copiilor cu CES care au dificultăți în a comunica verbal

Art terapia poate fi adaptată în funcție de nevoile și abilitățile fiecărui copil în parte și poate fi utilizată într-o varietate de moduri, cum ar fi prin desen, pictură, sculptură sau colaj. Prin intermediul acestor activități, copiii pot să-și exploreze creativitatea și să-și dezvolte abilitățile artistice, în timp ce își dezvoltă și abilitățile de comunicare și relaționare. În plus, art terapia poate fi utilizată pentru a ajuta copiii cu nevoi speciale să depășească probleme de învățare, să-și îmbunătățească performanțele academice prin dezvoltarea abilităților cognitive și creative, poate ajuta la reducerea anxietății și stresului, precum și la îmbunătățirea stimei de sine și a încrederii în sine.

Pe lângă beneficiile directe pentru copil, art terapia poate fi, de asemenea, o modalitate de a ajuta părinții și membrii familiei să comunice și să interacționeze cu copilul lor într-un mod diferit și mai creativ. De exemplu, prin implicarea în activități de art terapie, părinții pot învăța să comunice cu copilul lor într-un mod nonverbal și să îi ofere un spațiu sigur și de încredere pentru a-și exprima sentimentele și gândurile.

Câteva exemple de art terapie care pot fi abordate în școală în cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES):

Terapie prin desen: elevii sunt încurajați să deseneze sau să picteze pentru a-și exprima emoțiile și trăirile interioare. Terapia prin desen poate fi de mare ajutor pentru copiii cu cerințe educaționale speciale deoarece desenul poate fi o modalitate non-verbală de a exprima emoțiile și trăirile interioare. Copiii cu CES pot avea dificultăți în a-și exprima emoțiile prin cuvinte, astfel încât desenul poate fi o alternativă excelentă pentru a-i ajuta să-și comunice emoțiile. Profesorul poate folosi desenele pentru a discuta cu elevii despre sentimentele lor și pentru a-i ajuta să identifice și să exploreze emoțiile lor

Terapie prin dans și mișcare: prin dans și mișcare, elevii pot să-și exprime emoțiile și să-și dezvolte abilitățile sociale, emoționale și motorii. Terapia prin dans și mișcare poate fi adaptată în funcție de nevoile specifice ale fiecărui copil cu CES, astfel încât aceștia să poată participa în mod activ și să își dezvolte abilitățile într-un mod distractiv și interactiv. Profesorul poate utiliza mișcările și dansul pentru a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte stima de sine și să-și regleze emoțiile. De exemplu, un copil cu dizabilități motorii poate fi implicat în exerciții de dans care îmbunătățesc coordonarea și echilibrul, în timp ce un copil cu nevoi de comunicare poate fi implicat în activități care îmbunătățesc abilitățile de comunicare și

de interacțiune socială.

Terapie prin teatru: elevii pot să-și dezvolte abilitățile de comunicare și empatie prin intermediul jocului de rol sau a scenetelor teatrale. Teatrul poate fi utilizat pentru a îmbunătăți abilitățile de exprimare a emoțiilor, învățarea limbajului, a gândirii critice și a empatiei, precum și pentru a ajuta elevii să învețe cum să-și gestioneze anxietatea sau să-și dezvolte încrederea în sine. Profesorul poate utiliza teatrul pentru a ajuta elevii să-și dezvolte abilitățile de rezolvare a conflictelor și să-și îmbunătățească stima de sine.

De exemplu, jocurile de rol pot fi utilizate pentru a ajuta elevii să-și dezvolte abilitățile sociale și de comunicare, învățând să își exprime nevoile și sentimentele într-un mod pozitiv și constructiv. De asemenea, exercițiile de improvizație pot ajuta elevii să-și dezvolte abilitățile de gândire critică și de luare a deciziilor în timp real.

Terapie prin muzică: elevii pot să-și exprime emoțiile și să-și dezvolte abilitățile cognitive prin intermediul muzicii. Terapia prin muzică poate fi o modalitate eficientă de a îmbunătăți comunicarea, dezvoltarea socială și emoțională, precum și de a spori încrederea în sine și capacitatea de concentrare. Profesorul poate utiliza muzica pentru a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte abilitățile de concentrare și atenție, să-și îmbunătățească memoria și să-și regleze emoțiile. În terapia prin muzică pentru elevii cu CES, muzica poate fi utilizată într-o varietate de moduri, inclusiv cântând, ascultând sau improvizație. Activitățile muzicale pot fi personalizate pentru a se potrivi nevoilor și abilităților individuale ale elevilor și pot include cântarea, jocuri muzicale, crearea și interpretarea muzicii, precum și dansul.

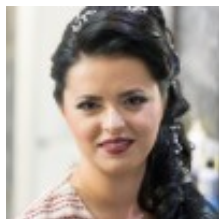
De exemplu, pentru elevii cu autism, terapia prin muzică poate fi utilizată pentru a îmbunătăți abilitățile de comunicare și socializare prin crearea unui mediu sigur și plăcut pentru a interacționa cu ceilalți. În timpul terapiei, elevii pot fi încurajați să improvizeze cu instrumente muzicale sau să cânte împreună pentru a construi încrederea și abilitățile sociale. Pentru elevii cu tulburări de învățare, terapia prin muzică poate fi utilizată pentru a spori capacitatea de concentrare și atenția, îmbunătățind astfel performanța academică. În timpul terapiei, elevii pot fi încurajați să cânte sau să improvizeze cu instrumente muzicale în timp ce se concentrează pe sarcini de învățare, cum ar fi recunoașterea literelor sau rezolvarea problemelor matematice.

Este important să se ia în considerare nevoile unice ale fiecărui copil în ceea ce privește art terapia, și să se adapteze intervenția astfel încât să fie adecvată pentru fiecare copil în parte. În concluzie, art terapia poate fi o modalitate eficientă de a ajuta copiii cu CES să își dezvolte abilitățile de comunicare și relaționare, să reducă stresul și anxietatea și să-și îmbunătățească stima de sine.

Ce este învățarea socială și emoțională?

De **Ana-Maria Mihaela Sibiu**

Școala Gimnazială Sfânta Vineri, Ploiești (Prahova)

Învățarea socială și emoțională (ISE) este procesul prin care copiii și adulții își dezvoltă abilități esențiale pentru a-și înțelege și gestiona emoțiile, a construi relații sănătoase, a lua decizii responsabile și a face față provocărilor vieții. Principalele arii vizează conștientizarea de sine, autoreglarea emoțională, conștiința socială, relațiile interpersonale și luarea deciziilor responsabile.

Cum influențează emoțiile procesul de învățare?

Pentru elevi, este vorba de:

- Creșterea încrederii în sine
- Reducerea anxietății și a stresului
- Relații mai bune cu colegii și profesorii
- Îmbunătățirea performanței academice

În ce privește profesorii, ne referim în principal la:

- Crearea unui mediu de învățare pozitiv
- Reducerea problemelor de comportament
- Relație mai empatică cu elevii

Jocul

Încă din perioada formării timpurii a copiilor este o activitatea fundamentală în viața acestora. Asociindu-i termenul „didactic”, acesta devine o componentă esențială în procesul instructiv-educativ, un instrument vital pentru însușirea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților și, nu în ultimul rând, pentru formarea unui fundament solid în planul relațiilor socio-emoționale.

Transpusă în magia jocului didactic, fiecare sarcină devine o aventură, iar copiii devin eroii propriilor experiențe. Prin joc, descoperim că învățarea poate fi o călătorie plină de surprize și că fiecare zi de școală poate fi colorată cu bucuria cunoașterii.

Jocul didactic poate fi definit ca o formă de învățare care integrează elemente ludice și educative pentru a susține dezvoltarea globală a copiilor. Potrivit teoriilor pedagogice, jocul didactic include activități care nu doar transmit informații, ci și dezvoltă abilități sociale și emoționale.

Unul dintre rolurile jocului didactic este stimularea creativității și explorării. De asemenea, jocurile didactice sunt însoțite de o structură educațională bine definită care poate include reguli, sarcini specifice, etape de desfășurare și obiective clare, adaptate nivelului de dezvoltare al copiilor.

Fundamentul dezvoltării socio-emoționale îl reprezintă emoțiile;

acestea își găsesc rădăcinile în complexitatea psihologică a individului și joacă un rol central în adaptarea la mediu și în construirea relațiilor interpersonale. Încă de la vârstele mici ale școlarilor din ciclul primar, aceștia încep să experimenteze o gamă largă de emoții, de la bucurie și entuziasm până la tristețe și frustrare, de aceea este imperios necesar să oferim copiilor instrumentele necesare pentru înțelegerea și gestionarea acestor emoții, transformându-le într-un motor pozitiv al dezvoltării personale și sociale.

Învățarea reglării emoționale include două dimensiuni: (1) controlul și exprimarea emoțiilor – perioadă în care copiii încep să învețe să-și regleze emoțiile, să-și exprime bucuria, să-și exprime tristețea și să-și gestioneze frustrarea și (2) răspunsuri la provocări – copiii încep să dezvolte strategii pentru a face față provocărilor emoționale, precum a-și lua o pauză într-o situație solicitantă psihic sau a cere ajutor (Sălăvăstru, D., 2004; Goleman, D., 2018).

Iată câteva exemple concrete :

- Jocuri de cooperare: „Misiunea salvării planetei”
- Jocuri de rol: „se poate învăța nu numai din experiența directă, autentic trăită, ci și din experiența simulată” (Cerghit, I., p. 261) ex. „Simularea comunității”
- Jocuri de rezolvare a conflictelor: „Detectivii păcii”
- Jocuri de luare a deciziilor: „Managerii proiectelor”
- Jocuri de comunicare eficientă: „Călătoria fără cuvinte”
- Jocuri de empatie: „Perspectiva celuilalt”
- Jocuri de gestionare a stresului: „Insula relaxării”

Aceste exemple demonstrează cum jocurile didactice pot fi integrate în procesul de învățare pentru a dezvolta abilități socio-emoționale esențiale precum colaborarea, empatia, comunicarea eficientă, rezolvarea de probleme și gestionarea emoțiilor.

a. Jocul „Roata emoțiilor”

Obiectiv: Recunoașterea și exprimarea emoțiilor.

Desenează o roată împărțită în secțiuni, fiecare cu o emoție (fericit, trist, furios, speriat, entuziasmat etc.).

Fiecare copil rotește roata și trebuie să povestească un moment în care a simțit acea emoție.

Variante: Poate să mimeze emoția, iar ceilalți trebuie să o ghicească

b. „Cutia complimentelor”

Obiectiv: Întărirea relațiilor pozitive și creșterea stimei de sine.

Fiecare copil scrie un compliment pentru un coleg pe un bilețel.

Toate bilețelele se pun într-o cutie și, pe rând, fiecare citește unul cu voce tare.

Discuție: Cum ne simțim când primim cuvinte frumoase?

c. „Emoțiile culorilor”

Obiectiv: Exprimarea emoțiilor prin artă.

Fiecare copil alege o culoare care îi reprezintă emoția din acel moment.

Desenează un tablou sau un simbol care exprimă acea emoție.

Prezintă desenul și explică de ce a ales acea culoare.

d. „Firul invizibil”

Obiectiv: Conștientizarea legăturilor dintre oameni și a impactului

acțiunilor asupra celorlalți.

Copiii stau în cerc. Unul ține un ghem de lână și spune un lucru frumos despre alt coleg, apoi îi dă ghemul păstrând un capăt. Se repetă până când toți sunt legați într-o „pânză de păianjen” simbolică.

Concluzie: Toți suntem conectați, iar vorbele și acțiunile noastre contează!

e. „Sticla încărcată cu emoții”

Obiectiv: Gestionarea emoțiilor prin tehnici de calmare.

Fiecare copil umple o sticlă cu apă, sclipici și lipici lichid.

Când simt furie sau stres, scutură sticla și privesc sclipiciul care se așază treptat, simbolizând calmarea emoțiilor.

În concluzie, jocurile didactice reprezintă un vehicul esențial pentru dezvoltarea competențelor socio-emoționale la elevi, transformând procesul educațional într-o experiență completă și antrenantă. Prin intermediul activităților precum „Roata emoțiilor”, „Cutia complimentelor” sau „Firul invizibil”, copiii nu doar că își dezvoltă capacitatea de a-și recunoaște și gestiona propriile emoții, dar învață totodată să construiască relații sănătoase, să comunice eficient și să ia decizii responsabile. Aceste abilități, cultivate într-un cadru ludic și structurat, constituie fundamentul succesului lor academic și al adaptării sociale pe termen lung.

- Învățarea nu este doar despre cunoștințe, ci și despre gestionarea emoțiilor și relațiilor.
- Elevii care învață să-și recunoască și gestioneze emoțiile au mai mult succes în viață.
- „Educația este cheia nu doar pentru minte, ci și pentru inimă.”

Îmbinarea elementelor cognitive cu cele emoționale în contextul jocului didactic dovedește că educația autentică transcende simpla acumulare de informații, adresându-se întregii personalități a copilului și pregătindu-l pentru provocările vieții reale. Astfel, investiția în dezvoltarea socio-emoțională prin joc nu reprezintă doar o strategie educațională eficientă, ci și o responsabilitate fundamentală a sistemului de învățământ modern.

Program pentru dezvoltarea socio-emoțională și formarea imaginii de sine la preșcolari

De **Delia Ioana Belean**

Grădinița cu Program Prolungit Căsuța Fermecată, Gherla (Cluj)

În cadrul programului educațional prezentat, accentul s-a pus pe educația socială, emoțională și îmbunătățirea stimei de sine a preșcolarilor de grupă mijlocie, folosind diverse metode, mijloace

și materiale antrenante. Scopul acestui program este de a modela comportamentul copiilor, astfel încât să se adapteze și integreze social eficient. Intențiile sunt de a ajuta copiii să relaționeze mai ușor cu cei din jur, să inițieze acțiuni din proprie inițiativă, să-și exprime mai ușor propriile temeri, să ceară și să ofere ajutor colegilor, să-și dezvolte abilitățile de comunicare și relaționare interpersonală. Astfel prin implementarea acestui program, copilul va dobândi încredere în forțele proprii, se va integra mai bine în societate.

În cadrul programului au participat un număr de 20 de copii, care prezentau o vulnerabilitate psihologică și anume copii care nu sunt suficient de bine integrați în cadrul grupului, care refuză comunicarea, copii cu hipersensibilitate.

Programul este structurat pe activități din domeniul Domeniul limbă și comunicare, Domeniul om și societate, Domeniul estetic și creativ, autonomie și dezvoltare personală, tranziții, rutine și urmăresc deblocarea și motivarea copiilor pentru experiența de grup, crearea unui climat securizant și afectiv care să permită dizolvarea rezistențelor copiilor pentru o comunicare autentică, autoreglarea și dezvoltarea personală, optimizarea comportamentului în grup, promovarea cooperării și exersarea capacităților empatice.

Denumirea activității și competența dezvoltată

- 1 Știerea zilei „Eu și frățiorii mei” – dezvoltarea conceptului de sine
- 2 „Invitație la aniversare” – exersarea abilităților de comunicare
- 3 Joc „Găsește-ți nuca!” – dezvoltarea empatiei
- 4 Joc „Colorează-mi lumea” – formarea unei imagini pozitive despre sine
- 5 Joc „Respectul” – cultivarea sentimentului de respect pentru el și aproapele lui
- 6 Joc „Mr. Face” –recunoașterea emoțiilor pe baza componentei nonverbale, a expresiei faciale
- 7 „Așa mă simt acum!” –conștientizarea emoțiilor; -etichetarea corectă a emoțiilor; -exprimarea emoțiilor
- 8 „Oglinda fermecată”-conștientizarea, etichetarea, exprimarea emoțiilor
- 9 „Ce aș fi, dacă aș fi...” –dezvoltarea capacităților de autocunoaștere și formarea imaginii de sine pozitive
- 10 „Né jucăm împreună” –dezvoltarea abilităților de cooperare-rezolvare prin negociere a problemelor care pot apărea într-un grup
- 11 „Schimbă locul” –Inițierea interacțiunilor cu ceilalți
- 12 „Pur și simplu diferit” –recunoașterea, etichetarea corectă a emoțiilor
- 13 Joc: „Pot să fac, nu pot să fac” –dezvoltarea încrederii în forțele proprii
- 14 „Pălăria magică cu soluții” –rezolvarea de probleme; -identificarea etichetelor verbale ale emoțiilor
- 15 Jocul de rol „Copilul și jucăria preferată” –exersarea regulilor de comportament
- 16 Activitatea „Unde au fugit jucăriile de la un copil?” - povestirea educatoarei –conștientizarea consecințelor pozitive /negative ale actelor proprii de comportament asupra celorlalți
- 17 „Micii artiști”- activitate integrată – dezvoltarea capacității de a diferenția comportamente pozitive de cele negative
- 18 Povestea ursului cafeniu, de Vladimir Colin – adoptarea unei atitudini pozitive
- 19 Cățelușă Ami îi vizitează pe copiii – exersarea regulilor de comportament

20 "Povestea măgărușului încăpățânat", de Vladimir Colin - evidențierea consecințelor încăpățânării și neascultării
21 Povestea "Fetița curajoasă" - respectarea regulilor de circulație
22 "Bruno și Bruni né învață cum să né exprimăm emoțiile" - recunoașterea emoțiilor-etichetarea corectă a emoțiilor - tehnici de reglare emoțională
23 Joc didactic: "Omul vesel, omul trist" - stimularea inteligenței emoționale; -dezvoltarea expresivității emoționale.

Consider necesar să precizez că între activități există o legătură, o continuitate din perspectiva unor elemente cum ar fi: conștientizarea și denumirea emoțiilor, etichetarea lor, reguli de comportare în cadrul grupului și grădiniță, rezolvarea de probleme. În realizarea programului de intervenție educațională s-a lucrat gradual, pornind de la elemente și tehnici ușoare (Tehnica broscuței țestoase), până la cele mai complexe (activitatea "Pălăria magică cu soluții") care utilizează materiale cât mai interesante și deosebite față de ceea ce se lucrează de regulă la grupă.

Pe parcursul programului, copiii au fost încurajați să lucreze individual sau în grupuri după preferințe și prietenii la început, iar apoi în grupe de copii aleși de mine, pentru a socializa și colabora cu toții, cât mai bine în cadrul grupei de copii.

Pentru recunoașterea și înțelegerea propriilor emoții, le-am cerut copiilor să deseneze sau să povestească o întâmplare personală în care au trăit una dintre emoțiile prezentate anterior în alte activități.

La venirea în grădiniță, fiecare preșcolar a fost întrebat cum se simte. Pe un panou am atașat simbolurile copiilor în dreptul emoției menționate, în funcție de cum s-au simțit dimineața respectivă. Panoul s-a intitulat "Așa mă simt acum!". Apoi pe parcursul zilei, fiecare copil a fost încurajat să-și mute simbolul pe panou în funcție de modul în care s-au simțit pe parcursul zilei. În acest mod, copiii au învățat că emoțiile se pot schimba de-a lungul zilei. Chiar dacă unii au fost supărați la începutul zilei, observă că starea de supărare nu durează toată ziua și că se poate schimba.

Am considerat necesar conceperea unui Panou al recompenselor pentru grupa experimentală, deoarece, din observațiile efectuate, am constatat unele probleme legate de disciplina la grupă. Acest panou se realizează după cum urmează: pe un suport afișat pe perete, de 1 m lungime și 50 cm lățime, se lipește în partea superioară simbolurile tuturor copiilor din grupă. În colaborare cu preșcolarii se stabilesc cinci reguli ale căror imagini se lipește pe perete în partea stângă a panoului. Pe parcursul întregii săptămâni, educatoarea urmărește pentru fiecare copil respectarea regulilor, iar la sfârșitul activităților fiecărei zile, preșcolarii se așează în fața panoului și, împreună cu educatoarea, stabilesc pentru fiecare copil dacă a respectat sau nu fiecare regulă. Respectarea regulii duce la obținerea unui jeton reprezentând un „ștrumf fericit”, iar încălcarea ei are ca rezultat, printre altele, obținerea unui jeton reprezentând un „ștrumf supărat”. Fiecare copil primește astfel în decursul unei săptămâni, cinci jetoane cu ștrumfi, identice sau diferite, după cum s-a comportat. Desigur, este o activitate care necesită un efort prelungit atât din partea cadrului didactic, cât și din partea copiilor, fiind necesară observarea atentă pe tot parcursul zilei a tuturor copiilor pentru a se evalua corect și obiectiv fiecare comportament pentru fiecare copil. Copiii sunt informați că la sfârșitul săptămânii se vor aduna pentru fiecare dintre ei, numărul

jetoanelor reprezentând ștrumfi veseli; copilul care va obține cinci ștrumfi veseli va primi recompensă pe perioada weekend-ului una din mascotele grupei (ștrumf sau ștrumfiță). Am observat că, încă din prima zi, copiii au fost încântați de acest panou, atât pentru faptul că fiecare avea simbolul afișat dar, mai ales, pentru jetoanele alese drept recompense.

Într-o etapă ulterioară, am trecut la dezvoltarea abilității de identificare a emoțiilor celor din jur și diferențierea între reacțiile emoționale și comportamentale adecvate sau inadecvate și exersarea modalităților adecvate de gestionare a emoțiilor negative. Bruno și Bruni né învață cum să né exprimăm emoțiile". Prin această activitate copiii sunt familiarizați cu faptul că în aceeași situație mai multe persoane pot avea reacții diferite. Astfel se exersează prin joc de rol împreună cu copiii reacția adecvată pentru fiecare dintre scenariile propuse cu ajutorul păpușilor. O altă activitate utilă pentru a-i învăța pe copii să identifice emoțiile asociate unui context specific, este aceea când, pornind de la cartonașe ce reprezintă diverse situații, evenimente și o serie de imagini ce exprimă diferite emoții, li s-a cerut copiilor să "potrivească" fiecărei situații, eveniment o anumită emoție.

Jocul de rol, este o altă activitate, apreciată de copii, care a fost utilizată în recunoașterea emoțiilor resimțite de personajele din poveste. Astfel am prezentat un joc de rol între păpuși "Cățelușă Ami îi vizitează pe copii". La sfârșit am discutat cu copiii despre cum s-au simțit personajele, au denumit emoția și au ales imaginea ce exprimă emoția denumită.

Într-o altă etapă a programului am organizat activități prin care copiii să dobândească abilitatea de reglare emoțională, identificând anumite comportamente sau strategii adecvate de exprimare a unor emoții. Astfel copiii au desenat soluții, de exemplu, la trăirile de tristețe pe care le simt. Soluțiile constau în exemple de activități pe care le-ar putea face când se simt triști și pe care copiii le pot desena sau pot realiza prin lipire de colaje ce reprezintă acele exemple de activități.

Pentru a-i învăța pe copii să-și controleze emoțiile și să se liniștească, am utilizat Tehnica broscuței țestoase - Pași în gestionarea furiei. Copiii au fost familiarizați cu "Pașii tehnicii" reușind astfel să identifice stările de furie pe baza expresiilor emoționale (mimică, gesturi), să spună "Stop" și să se oprească din activitatea pe care o desfășoară în momentul respectiv, apoi să se liniștească și să găsească o soluție.

Identificând la începutul anului școlar achiziții deficitare la nivelul conduitelor sociale și emoționale, programul curricular implementat la copii s-a axat pe dezvoltarea acestora, deoarece ele sunt „izvoarele” care pot alimenta pe termen lung dezvoltarea copiilor. Câteva din consecințele nedeazării acestor comportamente pot fi anxietatea, comportamentele antisociale, tulburări de comportament.

Copiii, prin parcurgerea curriculumului propus, au înregistrat o creștere semnificativă a performanțelor, unii copii din grup încadrați inițial în grupa de risc după evaluarea conduitelor emoționale și sociale au avut progrese semnificative, fapt ce demonstrează eficiența acestuia atât pe palierul de prevenție, cât și pe palierul de ameliorare, prin reducerea comportamentelor de risc. Se cunoaște faptul că de cele mai multe ori, copiii realizează cunoașterea lumii prin interacțiune socială. Dezvoltarea socială și emoțională reprezintă fundamentul relațiilor și interacțiunilor care dau semnificație experiențelor copiilor acasă, la grădiniță, în

comunitate. Ea influențează semnificativ succesul copiilor în viață.

Copiii și-au format relații sociale pozitive înțelegând semnificația diferitelor comportamente, au devenit capabili să se adapteze diferitelor contexte sociale și sunt implicați în activități de grup. Prin interacțiunea cu ceilalți copii, aceștia au exersat cooperarea, capacitatea de a stabili și menține relații de prietenie, au învățat să țină cont de dorințele și nevoile celorlalți și să respecte drepturile altor copii. De asemenea, contactul social cu ceilalți copii a fost o sursă importantă pentru a observa diferențele și asemănările dintre oameni, diversitatea umană din multe puncte de vedere. Alte competențe importante ale dezvoltării sociale au fost reprezentate de adaptarea la diversitate, respectarea ei prin stabilirea de relații pozitive, precum și empatia.

Interacțiunile cu cei apropiați au jucat un rol central în "sănătatea" socio-emoțională a copiilor, oferindu-le sentimentul de stabilitate, securitate, apartenență, hrănind astfel dorința de învățare a copilului.

Capacitatea copiilor de a-și recunoaște și exprima propriile emoții, de a le stăpâni, de a le controla, de a înțelege și de a răspunde emoțiilor altora, au reprezentat pași importanți în dezvoltarea emoțională a copiilor. Pe măsură ce am derulat activitățile din cadrul programului, discuțiile despre emoții au fost integrate și în conversațiile zilnice, în citirea poveștilor, în discuții despre evenimente ce urmează să se întâmple, în istorii personale etc. Rolul acestor conversații a fost imens pentru înțelegerea emoțiilor. Discutând mai frecvent și mai elaborat despre emoții cu copiii, aceștia pot conceptualiza emoțiile mult mai exact și mai variat. În cadrul jocurilor și activităților stabilite am introdus o serie de elemente care au oferit copiilor baza pentru înțelegerea emoțiilor, cum ar fi: descrierile făcute de educatoare, explicațiile date de către aceasta cu privire la cauzele emoțiilor și la consecințele acestora, întrebările cu privire la modul în care au înțeles emoțiile, transmiterea/explicarea și învățarea strategiilor de management ale emoțiilor.

Locul central însă l-a constituit dezvoltarea conceptului de sine, a percepției și imaginii de sine a copilului: trăsături, capacități, motivații, dorințe, nevoi, preferințe, roluri sociale. Încetul cu încetul copiii au ajuns să-și răspundă la întrebarea "Cine sunt eu?". La fel de importantă în ecuația dezvoltării emoționale este încrederea în sine, convingerea că poate face ceea ce își propune, independența și responsabilitatea personală, sentimente care alimentează și susțin dorința naturală a copiilor de cunoaștere, explorare, descoperire.

Competențele emoționale și sociale s-au dezvoltat gradual și au fost relaționate cu o serie de variabile și cu starea de bine a copilului. Din moment ce nu au mai apărut deficiențe emoționale sau de adaptare socială, înseamnă că prevenția a avut un rol bine stabilit. Activitățile desfășurate în cadrul programului de educație socio-emoțională și formarea unei imagini pozitive de sine, s-au concretizat în activități plăcute, interactive, fapt ce facilitează implicarea copiilor cu plăcere și implicit, atingerea obiectivelor propuse. Orice intervenție la nivelul grupei în scopul prevenirii și reducerii anumitor comportamente problematice trebuie susținută pe termen lung pentru o eficiență mai mare a rezultatelor obținute prin aplicarea ei. De aceea, propunerea de a continua pe termen lung unele activități care să susțină conduitele dezvoltate, este deja justificată.

Bibliografie

- Botiș Adina , Mihalca Loredana (2007), Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până în 7 ani , Ghid pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar, ed. Alpha MDN, UNICEF

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: Institutul pentru Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice